

LAKIALOITE 114/2010 vp

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain, ammattikorkeakoululain, yliopistolain sekä rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tämä on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle HE 164/2010 vp. Aloitteessa esitetään ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin, ammattikorkeakoululakiin ja yliopistolakiin perusoikeuksien turvaamisen edellyttämiä muutoksia

opiskelijaksi ottamisen esteisiin, opinto-oikeuden peruuttamisen perusteisiin, opinto-oikeuden palauttamiseen, kurinpidon edellytyksiin sekä tietojensaantiin arkaluontoisista terveystiedoista.

PERUSTELUT

Opiskelijaksi ottamisen esteet

Hallituksen esitystä HE 164/2010 vp voidaan kritisoida siitä, ettei siinä ole riittävästi otettu huomioon vammaisten erityisasemaa, mikä saattaa ainakin yksittäistapauksissa edellyttää poikkeamista yleisistä opiskelijaksi ottamisen esteistä. Opiskelijaksi ottamisen esteistä säädettäessä on otettava huomioon perustuslain 6 §:n 2 momentin kielto asettaa ketään ilman hyväksyttävää syytä eri asemaan muun muassa vammaisuuden perusteella. Oikeasuhtaisuuden toteuttamiseksi tässä aloitteessa ehdotetaan, että opiskelijaksi ottamisen esteenä olisi *ilmeinen* soveltumattomuus opintoihin tai ammattiin (1. lakiehdotuksen 27 a §, 3. lakiehdotuksen 20 a § ja 4. lakiehdotuksen 37 a §).

Soveltuvuuden arviointi ja opiskeluoikeuden peruuttaminen

Tässä aloitteessa ehdotetaan, että opiskeluoikeuden peruuttamista edeltäisi pääsääntöisesti kuuden kuukauden pituinen koeaika, jolloin opiskelijalle annettaisiin tehostettua opinto-ohjausta. Jos koeajan jälkeen olisi ilmeistä, ettei opiskelija sovellu opintoihin tai ammattiin, opinto-oikeus voitaisiin peruuttaa. Opinto-oikeus voitaisiin peruuttaa tapauskohtaisen harkinnan mukaan ilman koeaikaa, jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen sukupuolisiveellisyyttä loukkavasta teosta, seksuaalirikoksesta, taposta, murhasta, surmasta, törkeästä ryöstöstä tai huumausainerikoksesta.

Etenkin nuorten opiskelijoiden kohdalla opinto-oikeuden peruuttaminen ilman koeaikaa ja tehostettuja tukitoimia voisi olla kohtuutonta ja

vaikuttaa pitkälle opiskelijan elämään lisäten samalla syrjäytymisriskiä. Opinto-oikeuden peruuttaminen on opiskelijan kannalta erittäin voimakas puuttuminen hänen oikeuksiinsa. Tästä syystä on tarpeen ensisijaisesti tukea opiskelijaa ja seurata hänen tilanteensa kehittymistä. (1. lakiehdotuksen 32 §, 3. lakiehdotuksen 25 a § ja 4. lakiehdotuksen 43 a §)

Opinto-oikeuden palauttaminen

Hallituksen esityksen mukaan opiskeluoikeus palautettaisiin, jos opiskelija osoittaa, ettei opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneita syitä enää ole. Tässä aloitteessa ehdotetaan, että opinto-oikeuden palauttaminen ei perustu opiskelijan näyttövelvollisuuteen, vaan opinto-oikeus palautettaisiin, jos opinto-oikeuden peruuttamisen aiheuttaneita syitä ei enää ole. (1. lakiehdotuksen 32 b §, 3. lakiehdotuksen 25 c § ja 4. lakiehdotuksen 43 c §)

Kurinpito

Hallituksen esityksen mukaan opiskelija voidaan tietyissä tilanteissa erottaa oppilaitoksesta hänen ollessaan rikoksesta epäiltynä esitutkinnan ja syytteen käsittelyn ajaksi. Kyse on opiskelijan kannalta erittäin merkittävästä puuttumisesta hänen oikeuteensa opiskella. Säännös on ongelmallinen muun muassa perustuslain 21 §:n oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukseen kuuluvan syyttömyysolettaman kannalta.

Opiskeluoikeuden pidättäminen ei saa olla automaattinen seuraus rikosepäilystä. Aloitteessa esitetään poistettavaksi tämä mahdollisuus. Lisäksi aloitteessa esitetään, että kurinpidon edellytykset olisivat hallituksen esityksestä poiketen kumulatiivisia opiskelijan oikeusturvan ja sääntelyn kohtuullisuuden takaamiseksi. (1. lakiehdotuksen 35 §, 3. lakiehdotuksen 28 § ja 4. lakiehdotuksen 45 §)

Julkisuus ja tietojensaantioikeus

Hallituksen esityksen mukaan varsin laajalla henkilöpiirillä olisi oikeus saada opiskelijan yksityisyyden piiriin kuuluvia tietoja salassapitosäännösten estämättä. Annettavia tietoja ei ole mitenkään rajoitettu, joten sanamuodon mukaan opiskeluterveydenhuollosta vastaavat voisivat antaa salassapitosäännösten estämättä esimerkiksi arkaluontoisia terveystietoja oppilaitoksen koko henkilöstölle, jos ne ovat välttämättömiä opiskelun asianmukaiseksi järjestämiseksi. Opiskelijoiden oikeusturvan kannalta tällainen mahdollisuus ei ole hyväksyttävissä. Tässä aloitteessa esitetäänkin näiden lainkohtien poistamista. (1. lakiehdotuksen 43 §:n 4 momentti, 2. lakiehdotuksen 40 §:n 3 momentti ja 4. lakiehdotuksen 90 a §)

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 27 §:n 2 momentti,
muutetaan 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 2 momentti, 12 §:n 1 momentti, 13 §:n 2 momentti, 20 §:n 2 momentti, 23 §:n 1 momentti, 24 §:n 3 momentti, 27 §:n 5 momentti, 32, 35 ja 35 a §, 37 §:n 1 momentti, 39 §, 40 §:n 3 momentti, 42—44 §, 46 §:n 2 momentti, 47 §:n 1 momentti ja 52 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 1 momentti laissa 1391/2001, 13 §:n 2 momentti ja 23 §:n 1 momentti sekä 32, 35 ja 35 a § laissa 479/2003, 24 §:n 3 momentti laissa 972/2009 sekä 44 § laissa 479/2003, 601/2005 ja 1446/2009, ja
lisätään lakiin uusi 27 a, 27 b, 32 a, 32 b ja 34 a § seuraavasti:

8, 9, 12, 13, 20, 23, 24 ja 27 §
(Kuten HE)

27 a §

Opiskelijaksi ottamisen esteet

Opiskelijaksi ei voida ottaa sitä, joka on terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään ilmeisen soveltumaton opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai työssäoppimiseen. Hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei ole este opiskelijaksi ottamiselle, jos este voidaan kohtuullisin toimin poistaa.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

27 b §
(Kuten HE)

32 §

Soveltuvuuden arviointi ja opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisen turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, koulutuksen järjestäjä voi asettaa kuuden kuukauden pituisen koeajan opiskelijan soveltuvuuden arvioimiseksi, jos opiskelija:

(1 kohta kuten HE)

2) ei terveydentilaltaan eikä toimintakyvyltään selvästi täytä 27 a §:n 1 momentin mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai

(3 kohta kuten HE)

Koeaikana opiskelijalle on tarjottava tehostettua opintojen ohjausta.

Jos koeajan päätyttyä on ilmeistä, ettei opiskelija sovellu opintoihin tai ammatissa toimimiseen, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa opiskeluoikeuden. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koulutuksen järjestäjän on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskelija voidaan tämän suostumuksella ottaa koulutuksen järjestäjän sellaiseen muuhun koulutukseen, jon-

ka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

(4 mom. kuten HE:n 2 mom.)

(5 mom. kuten HE:n 4 mom.)

32 a §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

(1—3 mom. kuten HE)

Opiskelijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa 32 §:n 4 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos opiskelijan opintoihin tai työssäoppimisyksikköön sisältyy olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä.

(5 mom. kuten HE)

32 b §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Se, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 32 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella, voi hakea koulutuksen järjestäjältä opiskeluoikeuden palauttamista. Opiskeluoikeus tulee palauttaa, jos opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneita syitä ei enää ole. Opiskelijan tulee toimittaa koulutuksen järjestäjälle terveydentilaansa koskevat lausunnot.

34 a §
(Kuten HE)

35 §

Kurinpito

(1 mom. kuten HE)

Jos teko tai laiminlyönti on vakava ja jos opiskelija jatkaa 1 momentissa tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määrääjäksi, enintään yhdeksi vuodeksi sekä

erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

Jos opiskelija kieltäytyy 32 a §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää opiskeluoikeus siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Jos opiskelija kieltäytyy 32 a §:n 4 momentissa tarkoitetusta rikosrekisteriotteen antamisesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

35 a, 37, 39, 40 ja 42 §
(Kuten HE)

43 §

Julkisuus ja tietojensaantioikeus

(1—3 mom. kuten HE)
(4 mom. *poist.*)

44, 46, 47 ja 52 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Lakiehdotus 2 kuten HE

3.

Laki

ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ammattikorkeakoululain (351/2003) 1 §, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 2 ja 3 momentti, 9 §:n 2 momentti, 13 §:n 1 momentti, 19 §:n 3 momentti, 20 §:n 1 momentti, 26 a, 28, 33 ja 40 §, 42 §:n 1 ja 5 momentti sekä 43 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 7 §:n 2 momentti, 9 §:n 2 momentti, 13 §:n 1 momentti, 20 §:n 1 momentti, 42 §:n 1 momentti ja 43 a § laissa 564/2009 sekä 26 a § laissa 1505/2007, ja

lisätään lakiin uusi 20 a, 24 a, 25 a—25 d, 28 a ja 28 b § seuraavasti:

1, 7, 8, 9, 13, 19 ja 20 §
(Kuten HE)

20 a §

Opiskelijaksi ottamisen esteet ja opiskelijavalintaan liittyvä tiedonsaanti

Jos 25 a §:ssä tarkoitettuihin opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät, opiskelijaksi ei voida ottaa sitä, joka on tervey-

dentilaltaan tai toimintakyvyltään ilmeisen soveltumaton opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun. Hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei ole esteenä opiskelijaksi ottamiselle, jos este voidaan kohdullisin toimin poistaa.

(2—5 mom. kuten HE)

24 a §
(Kuten HE)

25 a §

Soveltuvuuden arviointi ja opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, ammattikorkeakoulu voi asettaa kuuden kuukauden pituisen koeajan opiskelijan soveltuvuuden arvioimiseksi, jos opiskelija:

(1 kohta kuten HE)

2) ei terveydentilaltaan eikä toimintakyvyllään selvästi täytä 20 a §:n 1 momentin mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai

(3 kohta kuten HE)

Koeaikana opiskelijalle on tarjottava tehostettua opintojen ohjausta.

Jos koeajan päätyttyä on ilmeistä, ettei opiskelija sovellu opintoihin, ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista ammattikorkeakoulun on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää ammattikorkeakoulun sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

(4 mom. kuten HE:n 2 mom.)

(5 mom. kuten HE:n 4 mom.)

25 b §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

(1—3 mom. kuten HE)

Opiskelijan tulee ammattikorkeakoulun pyynnöstä antaa 25 a §:n 4 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä.

(5 ja 6 mom. kuten HE)

25 c §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Se, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 25 a §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella, voi hakea ammattikorkeakoululta opiskeluoikeuden palauttamista. Opiskeluoikeus tulee palauttaa, jos opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneita syitä ei enää ole. Opiskelijan tulee toimittaa ammattikorkeakoululle terveydentilaansa koskevat lausunnot. Opiskeluoikeuden palauttamisesta päättää ammattikorkeakoulun hallitus.

25 d ja 26 a §
(Kuten HE)

28 §

Kurinpito

(1 mom. kuten HE)

Jos teko tai laiminlyönti on vakava ja jos opiskelija jatkaa 1 momentissa tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa ammattikorkeakoulusta määrääjäksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

(3 mom. kuten HE)

Jos opiskelija kieltäytyy 25 b §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Jos opiskelija kieltäytyy 25 b §:n 4 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotteen antamisesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

28 a, 28 b ja 33 §
(Kuten HE)

40 §

Tietojensaantioikeus

(1 ja 2 mom. kuten HE)

(3 mom. *poist.*)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

42 ja 43 a §
(Kuten HE)

4.

Laki yliopistolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yliopistolain (558/2009) 1 §:n 1 momentti, 7 §:n 3 momentti, 9 §, 10 §:n 3 momentti, 14 §:n 2 momentti, 45, 48—53 ja 55 §, 56 §:n 2 momentti, 58 §, 71 §:n 2 momentti, 83 ja 85 §, 87 §:n 2 momentti ja 90 §:n 2 momentti sekä

lisätään lakiin uusi 37 a, 41 a, 43 a—43 d, 45 a ja 45 b (*poist.*) § seuraavasti:

1, 7, 9, 10 ja 14 §
(Kuten HE)

37 a §

Opiskelijaksi ottamisen esteet ja opiskelijavalintaan liittyvä tiedonsaanti

Jos 43 a §:ssä tarkoitettuihin opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset edellyttävät, opiskelijaksi ei voida ottaa sitä, joka on terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään ilmeisen soveltumaton opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun. Hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei ole esteenä opiskelijaksi ottamiselle, jos este voidaan kohtuullisin toimin poistaa.

(2—5 mom. kuten HE)

41 a §
(Kuten HE)

43 a §

Soveltuvuuden arviointi ja opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta taikka potilas- tai asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia, yliopisto voi asettaa kuuden kuukauden pituisen koeajan opiskelijan soveltuvuuden arvioimiseksi, jos opiskelija:

(1 kohta kuten HE)

2) ei terveydentilaltaan eikä toimintakyvyltään selvästi täytä 37 a §:n 1 momentin mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai

(3 kohta kuten HE)

Koeaikana opiskelijalle on tarjottava tehostettua opintojen ohjausta.

Jos koeajan päätyttyä on ilmeistä, ettei opiskelija sovellu toimimaan opintoihin liittyvissä käytännön tehtävissä tai harjoittelussa, yliopisto voi peruuttaa opiskeluoikeuden. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koulutuksen järjestäjän on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää yliopiston sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

(4 mom. kuten HE:n 2 mom.)
(5 mom. kuten HE:n 4 mom.)

43 b §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

(1—3 mom. kuten HE)

Opiskelijan tulee yliopiston pyynnöstä antaa 43 a §:n 4 momentissa tarkoitettua opiskelu-oikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä.

(5 ja 6 mom. kuten HE)

43 c §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Se, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 43 a §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella, voi hakea kyseiseltä yliopistolta opiskeluoikeuden palauttamista. Opiskeluoikeus tulee palauttaa, jos opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneita syitä ei enää ole. Opiskelijan tulee toimittaa yliopistolle terveydentilaansa koskevat lausunnot. Opiskeluoikeuden palauttamisesta päättää yliopiston hallitus.

43 d §
(Kuten HE)

45 §

Opiskelijan kurinpito

(1 mom. kuten HE)

Jos teko tai laiminlyönti on vakava ja jos opiskelija jatkaa edellä 1 momentissa tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa yliopistosta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

(3 mom. kuten HE)

Jos opiskelija kieltäytyy 43 b §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Jos opiskelija kieltäytyy 43 b §:n 4 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotteen antamisesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

45 a, 45 b, 48—53, 55, 56, 58, 71, 83, 85, 87 ja
90 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Lakiehdotus 5 kuten HE

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 2010

Tuula Peltonen /sd
Pauliina Viitamies /sd

Ilkka Kantola /sd
Anneli Kiljunen /sd